

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Gdańsku

LGD.410.021.07.2015
P/15/095

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Gdańsku
ul. Wały Jagiellońskie 36, 80-853 Gdańsk
T +48 58 768 36 00, F +48 58 768 36 05
lgd@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/15/095 – „Przymusowe kierowanie osób uzależnionych od alkoholu na leczenie odwykowe”
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku.
Kontroler	Stanisław Grzesiak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 96964 z 9 września 2015 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Bytowie, ul. 1 Maja 15, 77-100 Bytów (dalej: „Urząd”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ryszard Sylka, Burmistrz Miasta Bytowa (dalej: „Burmistrz”). (dowód: akta kontroli str. 3-6)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W ocenie¹ Najwyższej Izby Kontroli postępowania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bytowie (dalej: „Komisja”) w stosunku do osób nadużywających alkoholu prowadzone były długotrwałe², co nie sprzyjało efektywności działań zmierzających do orzeczenia przez sąd obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Rozmowy mające na celu zmotywowanie zgłoszonych osób do dobrowolnego leczenia nie zawsze przynosiły spodziewane efekty i wydłużały czas postępowania. Postępowania te wydłużał również okres oczekiwania na opinię biegłego z powodu nieokreślenia w umowach terminu, w jakim taka opinia miała być wydana.

Komisja realizowała zadania dotyczące skierowania do sądu wniosków o orzeczenie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Członkowie Komisji posiadali odpowiednie przygotowanie i kwalifikacje zawodowe do pełnienia funkcji.

Należy ponadto wskazać, że w obowiązującym stanie prawnym gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych posiadają ograniczone możliwości występowania do innych podmiotów o informacje o zgłoszonych osobach. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi³ (dalej: „ustawa o wychowaniu w trzeźwości”), upoważnia je jedynie do występowania do biegłego o wydanie opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego. Brak jest zatem podstaw do zbierania od innych podmiotów i świadków, bez zgody zainteresowanego, tzw. danych wrażliwych, w tym danych o stanie zdrowia, nałogach i orzeczeniach sądowych, o których mowa w art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych⁴ (dalej: „ustawa o ochronie danych osobowych”). Niewątpliwie jednak pozyskiwanie tych danych od ww. jednostek i świadków jest

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie,

² Trwały średnio 367 dni, w skrajnym przypadku 623 dni.

³ Dz. U. z 2015 r., poz. 1286 ze zm.

⁴ Dz. U. z 2014 r., poz. 1182 ze zm.

potrzebne dla zrealizowania ustawowego uprawnienia do podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu, w tym ustalenia przesłanek uzasadniających podejmowanie takich czynności.

III. Wyniki kontroli

1. Kompetencje członków Komisji do podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

Opis stanu faktycznego

Zarządzeniem nr 212/2008 z 18 grudnia 2008 r. Burmistrz powołał Komisję, której organizacja pracy została uregulowana w Regulaminie Komisji przyjętym Zarządzeniem Burmistrza nr 148/2010 z 23 czerwca 2010 r.⁵ W kontrolowanym okresie⁶ Komisja funkcjonowała w składzie sześciuosobowym.

(dowód: akta kontroli str. 11-24)

Wszyscy członkowie Komisji, zgodnie z art. 4¹ ust. 4 ustawy o wychowaniu w trzeźwości, odbyli szkolenia w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i systematycznie podnosili swoje kwalifikacje. Tematyka szkoleń dotyczyła m.in. zagadnień rekomendowanych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

(dowód: akta kontroli str. 25-95)

Skład Komisji stanowiły osoby posiadające wykształcenie pedagogiczne, prawnicze i ekonomiczne, w tym pracownicy Urzędu oraz instytucji, które stykają się z problemami związanymi z alkoholem – m.in. naczelnik Wydziału Rozwoju i Spraw Społecznych w Starostwie Powiatowym w Bytowie, sądowy kurator społeczny, pedagog z Zespołu Szkół Ekonomiczno-Usługowych im. Stanisława Staszica w Bytowie, policjant z Komendy Powiatowej Policji w Bytowie.

(dowód: akta kontroli str. 96, 235-236)

Ocena cząstkowa

Członkowie Komisji posiadali odpowiednie przygotowanie do podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego.

2. Czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

Opis stanu faktycznego

Tryb postępowania Komisji w stosunku do osób nadużywających alkoholu oraz w stosunku do osób uzależnionych od alkoholu został określony przez Burmistrza w Regulaminie Komisji. Zgodnie z tym trybem Komisja:

- w przypadku zgłoszenia osoby nadużywającej alkoholu, wzywa tą osobę na rozmowę motywującą w celu poddania się leczeniu odwykowemu w możliwie najkrótszym terminie;
- jeżeli osoba zgłoszona nie zgodzi się dobrowolnie poddać leczeniu, bądź nie stawi się trzykrotnie na kolejne wezwania, a wszelkie czynności przeprowadzone w sprawie uzasadniają kontynuowanie postępowania, Komisja może skierować osobę na badanie przez biegłych sądowych (psychologa i psychiatrę) w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju leczenia.

⁵ Zmieniony Zarządzeniem Burmistrza nr 6/2014 z 8 stycznia 2014 r.

⁶ Lata 2013 – 2015 (do 31 sierpnia)

- po uzyskaniu ww. opinii wzywa osobę, której postępowanie dotyczy w celu przedstawienia sporządzonej opinii; jeśli w opinii stwierdzono konieczność podjęcia leczenia, a osoba nadal nie chce podjąć terapii, Komisja może podjąć decyzję o skierowaniu wniosku do sądu o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu;
- może zamknąć postępowanie wobec osoby zgłoszonej jeżeli ustaną przesłanki do dalszego prowadzenia sprawy.

(dowód: akta kontroli str. 22-24)

W latach 2013-2015 (do 31 sierpnia) zgłoszono do Komisji 190 osób (odpowiednio w poszczególnych latach: 79, 66, 45) w sprawach o zobowiązanie osób nadużywających alkoholu poddaniu się leczeniu odwykowemu. Najwięcej zgłoszeń wpłynęło od członków rodzin uzależnionych (85), zespołu interdyscyplinarnego Gminy Bytów (43), Policji (8), zespołu kuratorskiej służby sądowej (21). Zgłoszenia złożyły również m.in: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, szkoła podstawowa, Urząd Miejski w Słupsku, Centrum Integracji Społecznej w Bytowie oraz osoby anonimowe.

(dowód: akta kontroli str. 97-99)

Czas trwania postępowań w sprawach o zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu od przyjęcia zgłoszenia do zaproszenia zgłoszonej osoby na posiedzenie Komisji wynosił od 1 do 43 dni.

(dowód: akta kontroli str. 100-119)

Dla 26 zgłoszeń czas trwania, od wpływu zgłoszenia do Komisji do skierowania wniosku do sądu, wynosił od 195 do 623 dni (średnio 367 dni), z czego w 25 przypadkach wyniósł ponad 200 dni.

(dowód: akta kontroli str. 100-119)

Na badanie przez biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego Komisja skierowała łącznie 76 osób (odpowiednio: 40, 27, 9). Opinie stwierdzające uzależnienie od alkoholu wydane zostały w stosunku do 52 osób (odpowiednio: 33, 16, 3). Wobec 2 osób opinia biegłych była w trakcie sporządzania⁷. Wobec trzech osób (jednej zgłoszonej w 2013 r. i dwóch zgłoszonych w 2014 r.) biegli nie stwierdzili uzależnienia od alkoholu. W stosunku do czterech osób trwa postępowanie sądowe (odpowiednio: 2, 2, 0).

(dowód: akta kontroli str. 97, 212-217)

Do sądu, pomimo m.in. wcześniej przeprowadzonych z wszystkimi osobami uzależnionymi w punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym Komisji rozmowach motywujących celem zobowiązania osób uzależnionych od alkoholu do poddania się leczeniu odwykowemu, Komisja skierowała łącznie 37 wniosków (odpowiednio: 25; 9, 3), w tym bez opinii biegłego 13 wniosków (odpowiednio: 10, 0, 3) natomiast z załączoną opinią biegłego 24 (odpowiednio: 15, 9, 0). W stosunku do 24 osób sąd postanowił o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu osoby uzależnionej od alkoholu w zakładzie lecznictwa odwykowego, w tym wobec 21 (odpowiednio: 15, 6, 0) w trybie stacjonarnym i wobec 3 (odpowiednio: 3, 0, 0) w trybie ambulatoryjnym.

(dowód: akta kontroli str. 97)

W stosunku do 6 osób sąd odmówił zastosowania obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, w tym:

- w sprawie nr OS.8141.1.20.11.2013.SR umorzenie postępowania nastąpiło ze względu na odbywanie kary przez osobę nadużywającą alkoholu,

⁷ Na dzień 31 sierpnia 2015 r.

- w sprawie nr OS.8133.432/07/2013.SR sąd oddalił wniosek ze względu na brak przesłanek ustawowych (Komisja składając wniosek stwierdziła m.in., że osoba na dwanaście imiennych wezwań przybyła jedynie sześciokrotnie, nie zgłosiła się do Poradni Zdrowia Psychicznego w Bytowie w celu sporządzenia opinii psychologiczno-psychiatrycznej w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, a z opinii biegłych wynikało m.in., że wskazane jest zobowiązanie badanego do odbycia terapii w ośrodku dla osób uzależnionych);
- w sprawie nr OS.8133.152/00/2013 sąd oddalił wniosek ze względu na brak przesłanek ustawowych (Komisja składając wniosek stwierdziła m.in., że osoba na piętnaście imiennych wezwań przybyła jedynie sześciokrotnie, opinia w przedmiocie uzależnienia od alkoholu sporządzona przez biegłych sądowych w Poradni Zdrowia Psychicznego w Bytowie rozpoznała zespół zależności alkoholowej pod postacią przymusu picia, nieudanych prób zaprzestania picia, zaniedbywania ról społecznych z powodu picia alkoholu, skoncentrowania życia wokół picia, picia pomimo braku środków finansowych, nieudanych prób zaprzestania picia, z opinii biegłych wynikało ponadto że wskazane jest zobowiązanie badanego do odbycia terapii w trybie stacjonarnym gdyż leczenie ambulatoryjne nie przyniesie efektu, gdyż opiniowana osoba prawdopodobnie będzie unikać terapii tak jak unikała spotkań z terapeutą uzależnień w Komisji);
- w sprawie nr OS.8133-146/00/2013 Komisja wycofała wniosek ze względu na przedłożenie przez osobę uzależnioną karty z odbytego leczenia szpitalnego;
- w sprawie nr OS.C.8170-1/23/10/2013 Komisja wycofała wniosek ze względu na przewlekłą chorobę osoby uzależnionej;
- w sprawie nr OS.8141.1.9.2014.SR z 2014 r. sąd umorzył postępowanie na wniosek Komisji w związku z podjęciem i ukończeniem przez osobę uzależnioną terapii odwykowej.

(dowód: akta kontroli str. 97, 120-172)

Komisja odłożyła/umorzyła, bez skierowania do biegłego i sądu łącznie 91 spraw (odpowiednio w latach 2013-2015: 49, 36, 6). Najwięcej spraw (58) zamknięto z uwagi na brak przesłanek ustawowych do prowadzenia spraw, z powodu pozytywnych opinii uzyskanych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, z Komendy Powiatowej Policji oraz zmiany opinii wnioskodawców na pozytywną, a także ze względu na podjęcie leczenia u specjalisty. Ponadto 16 spraw zamknięto z powodu zmiany miejsca zamieszkania osoby zgłoszonej (inna gmina), wyjazd do pracy za granicę. Pozostałe sprawy zamknięto m.in. z uwagi na:

- zgon osób zgłoszonych,
- brak informacji o miejscu zamieszkania i przebywania zgłoszonych osób,
- długoterminowe przebywanie osób zgłoszonych w zakładzie karnym,
- zły stan zdrowia spowodowany nagłą chorobą,
- bezpodstawne zgłoszenie.

(dowód: akta kontroli str. 97, 173-177)

W latach 2013 – 2015 (do 31 sierpnia) kwota wydatków poniesionych na działania Komisji związana z procedurą zobowiązania osób uzależnionych od alkoholu do poddania się leczeniu odwykowemu wyniosła łącznie 108,1 tys. zł (odpowiednio w poszczególnych latach: 42, 7 tys. zł, 42,3 tys. zł, 23,2 tys. zł), w tym wynagrodzenia członków biorących udział w posiedzeniach Komisji wyniosły 34,6 tys. zł (odpowiednio: 11,9 tys. zł, 13,7 tys. zł, 9 tys. zł).

Koszty postępowań sądowych oraz wynagrodzenia biegłych wydających opinie w przedmiocie uzależnień wyniosły 26,8 tys. zł (odpowiednio: 14,2 tys. zł, 9,8 tys. zł, 2,8 tys. zł), z czego koszty sądowe wyniosły 2,8 tys. zł (odpowiednio: 1,2 tys. zł, 0,8 tys. zł, 0,7 tys. zł), a wydatki na wynagrodzenia biegłych 24,0 tys. zł (odpowiednio: 13,0 tys. zł, 9 tys. zł, 2,1 tys. zł).

Inne wydatki (prowadzenie punktu konsultacyjno-informacyjnego, łącznie z dyżurami radcy prawnego oraz usługi wykonywane przez certyfikowanego specjalistę psychoterapii uzależnień) wyniosły 44,7 tys. zł, z czego koszty prowadzenia punktu konsultacyjno-informacyjnego, łącznie z dyżurami radcy prawnego, wyniosły 26,4 tys. zł (odpowiednio: 9,6 tys. zł, 10,9 tys. zł, 5,9 tys. zł), a usługi wykonywane przez certyfikowanego specjalistę psychoterapii uzależnień 18,3 tys. zł (odpowiednio: 7 tys. zł, 7,2 tys. zł, 4 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 97, 99)

W terminie do 30 dni od otrzymania zgłoszenia Komisja skierowała na badanie do biegłego jedynie 1 osobę (spośród 42 zgłoszonych), w terminie od 31 do 100 dni – 6 osób, w terminie powyżej 100 dni – 35 osób, w tym cztery osoby zgłoszono w terminie powyżej 300 dni. Na czas postępowania, obok ww. przesłanek (rozmowy prowadzone w punkcie konsultacyjno-informacyjnym), wpływały okresy oczekiwania na: informacje pozyskiwane z przeprowadzonych wywiadów środowiskowych, od policji, a także na opinie biegłych sądowych – psychologa i psychiatry.

(dowód: akta kontroli str. 100-119)

Czas oczekiwania 42 zgłoszonych osób na opinię biegłego wynosił od 10 do 157 dni. Biegli w terminie do 30 dni wydali opinie dla 8 zgłoszonych osób, w terminie od 31 do 100 dni – dla 28 osób, w terminie powyżej 100 dni – dla 6 osób.

(dowód: akta kontroli str. 100-119)

Burmistrz zawierając z biegłymi trzy umowy w sprawie sporządzania opinii psychologiczno-psychiatrycznych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju leczenia, wobec osób wskazanych przez Komisję nie określił terminu w jakim konkretnie zlecenie miało zostać wykonane.

(dowód: akta kontroli str. 178-183)

Czas od wpływu do Komisji 26 opinii biegłego do skierowania do sądu wniosku o zobowiązanie osoby uzależnionej od alkoholu do poddania się leczeniu odwykowemu wynosił od 28 do 308 dni. Komisja skierowała do sądu wnioski wobec 17 osób w terminie do 100 dni, natomiast dla 9 osób w terminie ponad 100 dni.

(dowód: akta kontroli str. 100-119, 237-239)

W 24 przypadkach Komisja nie dysponowała postanowieniami sądu w sprawach rozpatrywanych z jej wniosku. Przewodnicząca Komisji powyższe wyjaśniła tym, że wydanie postanowienia przez sąd na wniosek Komisji wiąże się z uiszczeniem opłaty, która w jej przekonaniu powodowałaby bezpodstawne wydatkowanie środków finansowych, tym bardziej, że:

- w 12 sprawach, na wezwanie sądu, osobiście uczestniczyła w posiedzeniu sądu i słyszała wydane przez sąd postanowienie, po czym niezwłocznie odnotowywała ten fakt (decyzję sądu) w aktach sprawy danej osoby,
- pozostałe 12 spraw odbyło się zgodnie z zawiadomieniem sądu (uczestnictwo nieobowiązkowe); w tych przypadkach każdorazowo pozyskiwała informacje z sądu o wydanym postanowieniu, o czym świadczą notatki w aktach sprawy danej osoby.

Przewodnicząca Komisji wyjaśniła ponadto, że w każdej z ww. 24 spraw osoby zostały zobowiązane do leczenia odwykowego i nie było potrzeby wnoszenia apelacji od postanowienia sądu.

(dowód: akta kontroli str. 97, 173-175)

Przewodnicząca Komisji oraz jej członkowie, od 19 stycznia 2009 r. (5 członków) i od 5 stycznia 2010 r. byli upoważnieni przez administratora danych osobowych do

przetwarzania danych dotyczących osób zgłaszanych Komisji celem podjęcia procedury leczenia odwykowego⁸.

(dowód: akta kontroli str. 184-231)

Burmistrz w związku z prowadzeniem wykazu osób uzależnionych od alkoholu, w październiku 1999 r., zgłosił ww. zbiór do rejestracji Generalnemu Inspektorowi Ochrony Danych Osobowych. Ten poinformował⁹, że na podstawie art. 43 ust.1 pkt 2 ustawy o ochronie danych osobowych ów zbiór nie podlega obowiązkowi zgłoszenia do rejestracji. Stosownie do treści art. 43 ust.1 pkt 2 tejże ustawy, zwolnieniu z obowiązku zgłoszenia zbioru danych do rejestracji podlegają bowiem administratorzy danych prowadzących zbiory danych dla potrzeb postępowania sądowego.

(dowód: akta kontroli str. 232)

W okresie objętym kontrolą Komisja Rewizyjna Rady Miejskiej w Bytowie nie kontrolowała Komisji w zakresie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego.

(dowód: akta kontroli str. 233-234)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. Postępowania prowadzone przez Komisję w stosunku do osób nadużywających alkoholu prowadzone były długotrwałe. Przyczyniło się do tego nieokreślenie w umowach zawartych z biegłymi terminów wykonania opinii dotyczących osób zgłoszonych Komisji, a także prowadzenie ze zgłoszonymi osobami rozmów mających na celu zmotywowanie ich do dobrowolnego leczenia – nie zawsze przynoszące jednak spodziewane efekty i wydłużające czas postępowań. Należy zauważyć, że w terminie do 100 dni od dnia otrzymania zgłoszenia Komisja skierowała na badanie do biegłego jedynie 7 spośród 42 zgłoszonych osób. Ponadto cztery osoby skierowano do biegłego w terminie ponad 300 dni od dnia otrzymania zgłoszenia.

Przewodnicząca Komisji wyjaśniła, że zgodnie z rekomendacjami Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, do podstawowych zadań Komisji należy m.in.:

- motywowanie zarówno osób uzależnionych, jak i członków ich rodzin do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia oraz kierowanie na leczenie specjalistyczne,
- motywowanie osób pijących ryzykowanie i szkodliwie, ale nieuzależnionych, do zmiany szkodliwego wzoru picia,
- rozpoznanie zjawiska przemocy domowej, udzielenie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy.

Przeprowadzenie choćby części powyższych działań, w zależności od skali problemu, chęci współpracy i motywacji osoby zgłoszonej, wymaga czasu i kilku spotkań.

(dowód: akta kontroli str. 111-113)

2. Zawarte w Regulaminie Komisji sformułowanie, iż Komisja może skierować osobę na badanie przez biegłych sądowych jeśli ta nie zgodzi się dobrowolnie poddać leczeniu, bądź nie stawi się trzykrotnie na kolejne wezwania, jest w opinii NIK zbyt uznaniowe. Art. 24 i 25 ustawy o wychowaniu w trzeźwości, stanowią bowiem, że osoby, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od pracy albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny, gminna

⁸ Upoważnienia wydał Burmistrz, na podstawie art. 37 ustawy o ochronie danych osobowych.

⁹ Pismo Generalnego Inspektora Danych Osobowych Nr DRZDO/5492/00 z 28 czerwca 2000 r.,

komisja rozwiązywania problemów alkoholowych obligatoryjnie kieruje na badanie przez biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego.

(dowód: akta kontroli str. 24)

Ustalona
nieprawidłowość

W zawartych z biegłymi umowami w sprawie wykonywania jednorazowych badań specjalistycznych w kwestii występowania uzależnienia od alkoholu, sporządzenia opinii z przeprowadzonych badań oraz wskazania właściwej placówki leczniczej dla osób poddanych badaniu (łącznie trzy umowy) nie określono terminów w jakich te opinie miały być wydane. Powyższy fakt miał istotny wpływ na czas trwania postępowań.

Ocena częściowa

Komisja realizowała zadania dotyczące skierowania do sądu wniosków o orzeczenie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Posiadała również rzetelne dane o podejmowanych przez siebie działaniach zmierzających do zobowiązania osób uzależnionych od alkoholu do leczenia odwykowego, niemniej jednak niektóre czynności podejmowane w ramach postępowań dotyczących osób nadużywających alkoholu były prowadzone długotrwale.

IV. Uwagi

1. Odnosząc się do kwestii nieskutecznego zgłoszenia zbioru danych dotyczących osób nadużywających alkoholu do rejestracji Generalnemu Inspektorowi Danych Osobowych, należy stwierdzić, że przepisy art. 43 ustawy o ochronie danych osobowych stanowią wyjątek od ustawowego obowiązku rejestracji zbioru danych, w tym m.in. danych przetwarzanych przez właściwe organy dla potrzeb postępowania sądowego (art. 43 ust. 1 pkt 2). Możliwość jego zastosowania zależy od spełnienia dwóch przesłanek. Dane muszą być przetwarzane przez właściwe organy i na potrzeby postępowania przed sądami. Nie ma przeszkód, aby traktować gminne komisje jako „właściwe organy”. Posiadają one konkretne uprawnienia o charakterze władczym w zakresie podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego (art. 24 – 26 ustawy o wychowaniu w trzeźwości). Natomiast, w przypadku gminnych komisji nie wszystkie czynności podejmowane przez gminną komisję zawsze kończą się kierowaniem wniosku do sądu o zastosowanie leczenia w zakładzie lecznictwa odwykowego, pomimo że są realizowane w ramach działań mających na celu orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu. W takiej sytuacji, przepis art. 43 ust. 1 pkt 2 ustawy o ochronie danych osobowych nie powinien być interpretowany rozszerzająco i dotyczyć danych przetwarzanych przez gminne komisje. Z tego względu zbiory danych osób przetwarzanych przez gminne komisje powinny podlegać obowiązkowi rejestracyjnemu w trybie art. 42 ustawy o ochronie danych osobowych.
2. Należy ponadto wskazać, że w obowiązującym stanie prawnym gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych posiadają ograniczone możliwości występowania do innych podmiotów o informacje o zgłoszonych osobach. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości upoważnia je jedynie do występowania do biegłego o wydanie opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego. Brak jest zatem podstaw do zbierania od innych podmiotów i świadków, bez zgody zainteresowanego, tzw. danych wrażliwych, w tym danych o stanie zdrowia, nałogach i orzeczeniach sądowych, o których mowa w art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych. Niewątpliwie jednak pozyskiwanie tych danych od ww. jednostek i świadków jest potrzebne dla zrealizowania ustawowego uprawnienia do podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od

alkoholu obowiązku poddania się leczeniu, w tym ustalenia przesłanek uzasadniających podejmowanie takich czynności.

V. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁰, wnosi o:

- 1) rozważenie podjęcia działań w celu wyeliminowania przyczyn długotrwałości działań Komisji zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób nadużywających alkoholu obowiązku poddania się leczeniu;
- 2) określenie w umowach zawieranych z biegłymi na przeprowadzenie badań i wydanie opinii dla potrzeb Komisji, terminu w jakim te opinie mają być wydane.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku.

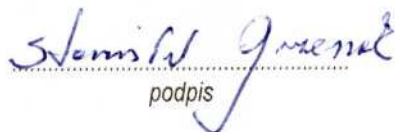
Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, 29 grudnia 2015 r.

Kontroler
Stanisław Grzesiak
główny specjalista kontroli państwowej

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

p.o. Dyrektora
Joanna Wojnarowska

.....
podpis

¹⁰ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096.